

ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ МЕТОДОЛОГИЈЕ ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ТАРИФНИХ ЕЛЕМЕНАТА ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ ЦЕНА ПРИСТУПА И КОРИШЋЕЊА СИСТЕМА ЗА ТРАНСПОРТ НАФТЕ НАФТОВОДИМА

Пречишћен текст обухвата:

1. Методологију за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима („Службени гласник РС“, број 68/06);
2. Одлуку о измени Одлуке о утврђивању Методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима (“Службени гласник РС“, број 1/07);
3. Одлуку о изменама и допунама Одлуке о утврђивању Методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима (“Службени гласник РС“, број 116/08);
4. Одлуку о измени Одлуке о утврђивању Методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима (“Службени гласник РС“, број 92/10) и
5. Одлуку о измени Одлуке о утврђивању Методологије за одређивање тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима (“Службени гласник РС“, број 45/11).

Агенција за енергетику – Сектор за правне послове, дана 30. јуна 2011. године

МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ОДРЕЂИВАЊЕ ТАРИФНИХ ЕЛЕМЕНАТА ЗА ИЗРАЧУНАВАЊЕ ЦЕНА ПРИСТУПА И КОРИШЋЕЊА СИСТЕМА ЗА ТРАНСПОРТ НАФТЕ НАФТОВОДИМА

(пречишћен текст - незванична верзија)

I. ПРЕДМЕТ МЕТОДОЛОГИЈЕ

Овом методологијом се утврђује начин одређивања тарифних елемената за израчунавање цена приступа и коришћења система за транспорт нафте нафтоводима (у даљем тексту: коришћење система).

II. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

Методологија се базира на механизму контроле цене коришћења система за транспорт нафте нафтоводима, применом методе регулације „трошкови плус“, којом се енергетским

субјектима који обављају делатност транспорта нафте нафтоводима одређује максимална висина прихода у регулаторном периоду, односно цена којом се омогућава покриће оправданих трошкова пословања, као и одговарајући повраћај на ангажована средства.

III. ПОЈМОВИ И ДЕФИНИЦИЈЕ

Појмови употребљени у овој методологији имају следеће значење:

Алокација прихода	Расподела прихода на тарифне елементе;
Деоница нафтовода	Техничко – технолошка целина која служи за транспорт нафте нафтоводима и на коју је могуће алоцирати све елементе припадајућег максимално одобреног прихода;
Максимално одобрени приход	Максималан износ прихода енергетског субјекта у регулаторном периоду којим се надокнађују сви оправдани трошкови који настају обављањем регулисане енергетске делатности и одговарајући повраћај на ангажована средства;
Место трошка	Физичко или друго место у енергетском субјекту на коме настаје конкретан трошак;
Регулаторна накнада	Део тарифе за приступ и коришћење система који се признаје као трошак енергетском субјекту, а представља приход Агенције за енергетику Републике Србије, у складу са Законом;
Тарифни елементи	Обрачунске величине тарифног система у којима се изражавају учинци регулисаних енергетских субјеката и обрачунавају цене тих учинака.

Остали појмови употребљени у овој методологији имају исто значење као у Закону о енергетици.

При израчунавању према формулама у овој методологији, све вредности које се изражавају у процентима се деле са 100.

IV. ОДРЕЂИВАЊЕ МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА

Максимално одобрени приход се обрачунава на основу оправданих трошкова пословања енергетског субјекта који настају обављањем енергетске делатности транспорта нафте нафтоводима и на основу одговарајућег повраћаја на средства ангажована за обављање те делатности.

Ако у току регулаторног периода, због промене Енергетског биланса Републике Србије, оправдани трошкови пословања на основу којих је утврђен максимално одобрени приход енергетског субјекта битно одступају од трошкова који реално настају, може се извршити корекција максимално одобреног прихода за тај регулаторни период.

Оцена оправданости трошкова се врши према природи конкретног трошка сагледавањем његове сврсисходности, провером количина и цене којом је изазван конкретан трошак, упоредном анализом трошкова енергетског субјекта заснованом на подацима о трошковима у претходном периоду и трошковима енергетских субјеката који обављају исту енергетску делатност у земљи и окружењу (*benchmarking*).

IV. 1. Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи

Заједничким оперативним трошковима се сматрају оперативни трошкови настали ради омогућавања функционисања енергетског субјекта који обавља две или више енергетских делатности или који поред енергетске обавља и неку другу делатност, а који не могу бити директно везани ни за једно конкретно место трошка.

Заједничким средствима се сматрају средства енергетског субјекта која су неопходна за функционисање енергетског субјекта који обавља две или више енергетских делатности или који поред енергетске обавља и неку другу делатност, а која се не могу директно алоцирати на поједине делатности (нематеријална улагања осим goodwill-а, некретнине, постројења и опрема).

Заједничким трошковима амортизације се сматрају трошкови амортизације заједничких средстава настали ради омогућавања функционисања енергетског субјекта који обавља две или више енергетских делатности или који поред енергетске обавља и неку другу делатност, а који не могу бити директно везани ни за једно конкретно место трошка.

Заједничким осталим приходима се сматрају остали приходи остварени ангажовањем заједничких средстава енергетског субјекта који се не могу директно алоцирати на поједине делатности.

Заједнички оперативни трошкови, средства, трошкови амортизације и остали приходи се распоређују на енергетску делатност за коју се утврђује максимално одобрени приход, у складу са овом методологијом (транспорт нафте нафтоводима) и на друге енергетске и остале делатности, на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са рачуноводственим стандардима и објективним критеријумима.

IV. 2. Транспорт нафте нафтоводима

Обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта по основу обављања делатности транспорта нафте нафтоводима, врши се применом следеће формуле:

$$\text{МОП}_t = \text{ОТ}_t + \text{А}_t + \text{ППЦК} * \text{РС}_t - \text{ОП}_t + \text{КЕ}_t$$

где су:

t – регулаторни период,

МОП_t – максимално одобрени приход по основу обављања делатности транспорта нафте нафтоводима у периоду t (у динарима),

ОТ_t – оперативни трошкови у периоду t (у динарима),

А_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима),

ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства (у %),

РС_т – регулисана средства у периоду т (у динарима),

ОП_т – остали приходи у периоду т (у динарима),

КЕ_т – корекциони елемент у периоду т (у динарима).

Трошкови који улазе у обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта који обавља енергетску делатност транспорта нафте нафтоводима утврђују се на основу података о планираним количинама транспорта нафте нафтоводима из Енергетског биланса Републике Србије, односно на основу података који служе за његово доношење.

Трошкови за надокнаду губитака нафте у системима за транспорт нафте нафтоводима не укључују се у обрачун максимално одобреног прихода енергетског субјекта који обавља енергетску делатност транспорта нафте нафтоводима.

IV. 2.1. Оперативни трошкови

Оперативни трошкови представљају оправдане трошкове настале по основу обављања енергетске делатности транспорта нафте нафтоводима и чине их:

- 1) трошкови материјала,
- 2) трошкови зарада, накнада зарада и остали лични расходи,
- 3) трошкови производних услуга,
- 4) део резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених, а који се исплаћују у регулаторном периоду,
- 5) нематеријални трошкови.

У овим оперативним трошковима садржани су и:

- трошкови заштите животне средине,
- оперативни трошкови средстава прибављених без накнаде и
- регулаторна накнада која чини део тарифе за коришћење система и која се обрачунава у износу од 1,25% од максимално одобреног прихода по основу обављања делатности транспорта нафте нафтоводима утврђеног пре укључивања овог трошка, изузев за 2011. годину, за коју се утврђује у износу од 0,87% од максимално одобреног прихода по основу обављања делатности транспорта нафте нафтоводима утврђеног пре укључивања овог трошка.

IV. 2.2. Трошкови амортизације

Трошкови амортизације представљају трошкове амортизације средстава која су у функцији обављања енергетске делатности транспорта нафте нафтоводима, при чему се у одобрене трошкове амортизације укључују и трошкови амортизације средстава прибављених без накнаде.

Трошкови амортизације обухватају трошкове амортизације постојећих средстава на почетку регулаторног периода и трошкове амортизације средстава која ће бити активирана у регулаторном периоду.

Трошкови амортизације постојећих и средстава која ће бити активирана у посматраном регулаторном периоду обрачунавају се пропорционалном методом у процењеном корисном веку трајања средстава.

Трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у посматраном регулаторном периоду обрачунавају се на основицу коју чини 50% вредности активираних нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку.

Трошкови амортизације се рачунају према следећој формули:

$$A_t = \text{АПС}_t + \text{ААС}_t$$

где су:

A_t – трошкови амортизације у периоду t (у динарима),

АПС_t – трошкови амортизације постојећих средстава у периоду t (у динарима),

ААС_t – трошкови амортизације средстава која ће бити активирана у периоду t (у динарима).

IV. 2.3. Регулисана средства

Регулисана средства представљају нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-а), некретнина, постројења и опреме која су ангажована у обављању енергетске делатности транспорта нафте нафтоводима, изузимајући:

- нето вредност средстава прибављених без накнаде, као што су донације, учешће трећих лица у изградњи система за транспорт нафте нафтоводима и слично и
- нето вредност нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку, која се не активирају у регулаторном периоду или која нису оправдана и/или ефикасна.
- Оправданост и ефикасност инвестиција се утврђују на основу:
- потребе развоја система за транспорт нафте нафтоводима, у циљу задовољавања пораста потражње за нафтом, као и повећања сигурности и квалитета снабдевања,
- техничко – технолошких, економских и других параметара и показатеља оправданости и ефикасности улагања и
- усклађености улагања са годишњим програмом пословања и планом развоја енергетског субјекта.

Регулисана средства су основица за обрачун повраћаја на ангажована средства који енергетски субјект може да оствари у регулаторном периоду.

Вредност регулисаних средстава обрачунава се као аритметичка средина вредности регулисаних средстава на почетку регулаторног периода и вредности регулисаних средстава на крају регулаторног периода према следећој формули:

$$PC_t = (\text{пРС}_t + \text{кРС}_t) / 2$$

где су:

PC_t – регулисана средства у периоду t (у динарима),

pPC_t – вредност регулисаних средстава на почетку периода t (у динарима),

kPC_t – вредност регулисаних средстава на крају периода t (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на почетку регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$pPC_t = pNBC_t - pCBH_t - pНСУП_t$$

где су:

$pNBC_t$ – нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина постројења и опреме на почетку периода t (у динарима),

$pCBH_t$ – нето вредност средстава прибављених без накнаде на почетку периода t (у динарима),

$pНСУП_t$ – нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку на почетку периода t , а која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

Вредност регулисаних средстава на крају регулаторног периода обрачунава се према следећој формули:

$$kPC_t = pPC_t - APC_t + \Delta СУП_t - \text{НОПС}_t - \Delta CBH_t - \Delta НСУП_t$$

где су:

APC_t – трошкови амортизације регулисаних средстава који не укључују трошкове амортизације средстава прибављених без накнаде у периоду t који се обрачунавају на начин дефинисан овом методологијом (у динарима),

$\Delta СУП_t$ – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку у периоду t , увећана за нето вредност нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за набавку истих на почетку регулаторног периода, а која ће бити активирана у периоду t (у динарима),

НОПС_t – нето вредност средстава која су отуђена и/или трајно повучена из употребе у периоду t (у динарима),

ΔCBH_t – промена вредности средстава прибављених без накнаде у периоду t (у динарима),

$\Delta НСУП_t$ – промена вредности нематеријалних улагања (изузев goodwill-a), некретнина, постројења и опреме у припреми и аванса датих за њихову набавку која неће бити активирана у периоду t или која нису оправдана и/или ефикасна (у динарима).

IV. 2.4. Стопа повраћаја на регулисана средства

Стопа повраћаја на регулисана средства утврђује се као пондерисана просечна реална цена капитала енергетског субјекта који обавља енергетску делатност транспорта нафте нафтоводима.

Пондерисана просечна реална цена капитала је пондерисани просек стопе повраћаја на сопствени капитал и пондерисане просечне стопе повраћаја на позајмљени капитал, према пондерима од 40% за сопствени капитал и 60% за позајмљени капитал и обрачунава се пре опорезивања према следећој формули:

$$\text{ППЦК} = (\text{СК} * \text{ЦСК}) / (1 - \text{СП}) + \text{ПК} * \text{ЦПК},$$

при чему је $\text{СК} + \text{ПК} = 1$

где су:

ППЦК – стопа повраћаја на регулисана средства (у %),

СК – учешће сопственог капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),

ЦСК – реална цена сопственог капитала после опорезивања (у %),

СП – стопа пореза на добит (у %),

ПК – учешће позајмљеног капитала у финансирању регулисаних средстава (у %),

ЦПК – пондерисана просечна реална цена позајмљеног капитала (у %).

Реална цена сопственог капитала после опорезивања треба да одражава специфични ризик предузећа, ризик земље и преовлађујуће услове прибављања капитала на финансијском тржишту у регулаторном периоду.

Позајмљени капитал у смислу овог пододелџка представља збир дугорочних обавеза и краткорочних финансијских обавеза којима се финансирају регулисана средства.

Реална цена позајмљеног капитала се рачуна као пондерисана просечна реална каматна стопа на укупно позајмљена средства, при чему се као пондери узимају учешћа позајмљених средстава у укупно позајмљеним средствима. Реална цена позајмљеног капитала се признаје до нивоа цене обазриво и рационално позајмљених средстава.

IV. 2.5. Остали приходи

Остали приходи, изузев прихода оствареног по основу коришћења система, су приходи остварени ангажовањем средстава намењених обављању делатности транспорта нафте нафтоводима, као што су: приходи остварени од транзита, приходи од активирања учинака и робе, приходи од продаје средстава и други приходи.

IV. 2.6. Корекциони елемент

Корекциони елемент је вредносни израз (новчани износ) којим се умањује или увећава максимално одобрени приход у регулаторном периоду (т), за износ одступања оствареног прихода према годишњем финансијском извештају енергетског субјекта за т-2 регулаторни период од оправданог прихода за т-2 регулаторни период обрачунаог на начин утврђен овом методологијом а на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода остварених у т-2 регулаторном периоду, односно у претходним регулаторним периодима за које корекција није извршена.

Корекциони елемент се обрачунава према следећој формули:

$$\text{КЕ}_T = (\text{ОППР}_{T-2} - \text{ОПР}_{T-2}) * (1 + \text{И}_{T-2})$$

где су:

t – регулаторни период,

KE_t – корекциони елемент у периоду t (у динарима),

$ОПР_{t-2}$ – оправдани приход по основу обављања енергетске делатности у периоду $t-2$, обрачуна у складу са овом методологијом на основу остварених енергетских величина и вредности оправданих трошкова и осталих прихода (у динарима),

$ОПР_{t-2}$ - остварени приход по основу обављања енергетске делатности у периоду $t-2$ (у динарима),

I_{t-2} – индекс раста цена на мало у Републици Србији у периоду $t-2$, према објављеном податку органа надлежног за послове статистике (у %).

У случају из ст. 1. и 2. овог пододељка, корекциони елемент се не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за прва два регулаторна периода.

Ако енергетски субјект приликом подношења предлога акта о ценама располаже подацима о оствареним енергетским величинама и финансијским извештајима за $t-1$ регулаторни период, корекциони елемент се израчунава на основу података из $t-1$ регулаторног периода, односно претходних регулаторних периода за које корекција није извршена. У овом случају се корекциони елемент не примењује приликом обрачуна максимално одобреног прихода за први регулаторни период.

У случају да се регулисане цене нису примењивале од почетка првог регулаторног периода, корекциони елемент се обрачунава само за део првог регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, под условом да енергетски субјект располаже финансијским извештајима за део првог регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале. Када енергетски субјект не располаже финансијским извештајима за део првог регулаторног периода у коме су се регулисане цене примењивале, остварени приход се обрачунава, у делу првог регулаторног периода у коме се нису примењивале регулисане цене, применом регулисаних цена.

Први регулаторни период у смислу овог пододељка је календарска година у којој су, у складу са Законом о енергетици, примењене цене тог енергетског субјекта за приступ и коришћење система (регулисане цене), одређене на начин утврђен овом методологијом.

IV. 3. Транспорт нафте нафтоводима који садрже две или више засебних деоница

Максимално одобрени приход енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима, ако систем за транспорт садржи две или више засебних деоница, обрачунава се за сваку засебну деоницу система на начин утврђен овом методологијом, при чему се алокација заједничких трошкова и средстава на нивоу целокупног система за транспорт нафте нафтоводима врши на основу транспарентних правила (кључева) утврђених у складу са рачуноводственим стандардима и објективним критеријумима. Максимално одобрени приход енергетског субјекта по основу обављања енергетске делатности транспорта нафте нафтоводима, израчунава се као збир максимално одобрених прихода засебних деоница система за транспорт нафте нафтоводима.

V. АЛОКАЦИЈА МАКСИМАЛНО ОДОБРЕНОГ ПРИХОДА НА ТАРИФНИ ЕЛЕМЕНТ

Максимално одобрени приход енергетског субјекта који обавља делатност транспорта нафте нафтоводима алоцира се на тарифни елемент „енергент“.

Тарифни елемент „енергент“, ако се систем за транспорт нафте нафтоводима састоји од једне деонице, је укупна годишња количина нафте која се испоручује корисницима система за транспорт нафте и изражава се у тонама.

Ако систем за транспорт нафте нафтоводима садржи две или више засебних деоница, тарифни елемент „енергент“ се утврђује за сваку деоницу.

VI. РЕГУЛАТОРНИ ПЕРИОД

Први регулаторни период почиње 1. јануара 2007. године.

Дужина регулаторног периода утврђује се у трајању од годину дана (календарска година). Документација и подаци на основу којих се одређује максимално одобрени приход енергетског субјекта достављају се Агенцији за енергетику Републике Србије, по правилу, 45 дана пре подношења предлога акта о ценама на мишљење.